

Nr 156

Utlåtande i anledning av väckt motion om utbetalning av viss belopp till fru Ella Thörnberg.

(5:e avd.)

I en inom andra kammaren av fru *Eriksson* i Stockholm väckt motion (II: 454) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla att största möjliga belopp beviljas fru Ella Thörnberg för att återbetala återstående delen av det banklån, hon tvingats att ta för en förespeglad bostad.

Till stöd för ifrågavarande förslag anför motionären följande.

E. o. kanslibiträdet vid postverket i Stockholm fru Ella Thörnberg blev 1955 genom förmedling av personalkonsulenten oförskyllt offer för ett allvarligt hyresbedrägeri. Tillsammans med 30 andra anställda inom posten hänvisades fru Thörnberg till en disponent, som angavs som ombudsman för ett bostadsbygge, avsett för postverkets tjänstemän. Bostäderna skulle byggas i Stuvsta. Disponenten tog upp förhandsinteckningar av de bostads sökande, först krävdes en handpenning av 600 kronor och sedan en insats av uppemot 5 500 kronor. Dessa måste erläggas innan bostaden fick tagas i besittning.

De flesta betalade handpenningen, men fru Thörnberg hann, efter löfte från personalkonsulenten om möjligheter att få banklån i postsparbanken, även överlämna 4 000 kronor i insats till disponenten. Inbetalningen skedde med personalkonsulentens vetskap. Någon soliditetsundersökning hade emellertid icke gjorts av konsulenten, och det kom som en fullkomlig överraskning för den förmedlande konsulenten, när disponenten avslöjades som en grov bedragare. Lika överraskande var det för den bostadsrättsstyrelse, som bildats av postfunktionärer. Det visade sig, att bedragaren under sex års tid skojat bostadslösa och under samma tid saknat egna tillgångar enligt socialvårdens uppgifter. Vid den tidpunkt, då handpenningarna överlämnades till disponenten av postens bostadssökande, stod han redan inför Stockholms rådhusrätt och avlade utmätningssed, men om detta hade personalkonsulenten icke skaffat sig någon kunskap.

Kanslibiträdet, som är ensamförsörjande med en son, måste ta ett banklån för att klara sina affärer och har nu en utbetalning av 95 kronor per månad för amortering och ränta. Detta gör det omöjligt för henne att ordna sin bostadsfråga tillfredsställande. Lånet är nu genom ordentligt skötta avbetalningar nere i något över 2 000 kronor.

Fru Thörnberg och övriga postanställda hade skäl att tro, att då ett bostadsföretag anvisas av personalkonsulenten, detta skedde i de anställdas intresse. Det var för dem otänkbart, att hänvisningen skedde till en notorisk

bedragare. Fru Thörnberg drabbades hårdare än någon annan, samtidigt som hennes försörjningssituation är svag.

Det torde föreligga en moralisk skyldighet för ett statligt verk att gottgöra en lågavlönad anställd, som helt utan egen förskyllan genom verkets förmedling råkar ut för en skojare. Det är skäligt, att det allmänna tar på sig något av hennes skuldbörda. Riksdagen kan utan att befara allvarligare konsekvenser här ge ett stöd åt en orättvist drabbad ensamstående mor. Övriga bostadssökande drabbades ju inte av samma hårda öde, då de endast erlagt handpenningen.

Över förevarande motion har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtanden avgivits av *generalpoststyrelsen* och *statskontoret*.

Generalpoststyrelsen har avgivit ett utförligt yttrande, av vilket sammanfattningsvis inhämtas följande.

I anledning av vissa i motionen lämnade uppgifter anför styrelsen,

att det av den i motionen avsedde disponenten, här betecknad S., planerade bostadshuset var avsett att uppföras inom stadsdelen Stureby i Stockholms stad,

att förutom fru Thörnberg ytterligare 26 postfunktionärer tecknat avtal med S. angående lägenheter i det planerade bostadshuset,

att i samband därmed till S. inbetalts förskottsbelopp uppgående till 600, 800 eller 1 000 kronor för envar,

att utöver dessa som handpenningar betecknade belopp till S. inbetalts av fru Thörnberg 4 000 kronor och av en annan tjänsteman 2 000 kronor,

att sistnämnda tjänsteman uppgivit att hon kommit i förbindelse med S. och gjort sina inbetalningar till denne utan någon som helst kontakt med postverkets personalkonsulenter,

att funktionärerna på personalkonsulentexpeditionen bestämt bestritt att de skulle ägt någon som helst kännedom om den av fru Thörnberg gjorda inbetalningen med 4 000 kronor och vidare förklarat, att om fru Thörnberg skulle ha gjort någon förfrågan om sådan betalning hon skulle ha kraftigt avrått från densamma,

att det vid sysslandet med bostadsanskaffning alltid brukade från personalkonsulenternas sida framhållas för bostadssökande, att någon som helst ekonomisk garanti från postverkets sida icke vore förenad med lämnade anvisningar i sådana angelägenheter,

att konsulenterna likväl brukade söka i möjligaste mån inhämta uppgifter angående planerade byggnadsföretag,

att även beträffande S. och hans verksamhet man sökt få informationer, bland annat från Stockholms stads fastighetskontor,

att S. alltsedan 1938 yrkesmässigt sysslat med organiserandet av bostadsrättsföreningar och handhaft i samband därmed stående byggnadsföretag,

att S. under åren 1950—1954 omhänderhaft minst sju sådana företag

samt att den i motionen åberopade utmätningsleden vid Stockholms rådhusrätt av S. avlagts först den 2/3 1955 och följaktligen icke gärna kan ha påverkat bedömningen av S:s förhållanden vid de av personalkonsulenterna tagna kontakterna med honom, vilka såvitt kunnat utrönas i allt det väsentliga begränsats till december 1954 och januari 1955.

Av generalpoststyrelsens yttrande framgår vidare, att fru Thörnberg den 23/1 1957 hos styrelsen anhöll om ersättning för den förlust å 4 600 kronor som hon åsamkats genom sin förskottsinsats i det av S. planerade bostadsbygget. Generalpoststyrelsen fann genom beslut den 4/4 1957 framställningen icke kunna bifallas. Sedan fru Thörnberg anfört besvär över beslutet hos Kungl. Maj:t fann Kungl. Maj:t den 15/11 1957 besvären icke föranleda någon åtgärd.

I sitt i besvärssärendet avgivna yttrande till Kungl. Maj:t anförde generalpoststyrelsen, att något ekonomiskt ansvar i anledning av det inträffade enligt styrelsens uppfattning icke kunde anses åvila vare sig postverket som sådant eller någon eller några av de å personalkonsulentexpeditionen anställda. Alldeles särskilt måste detta gälla det av klaganden den 25 april 1955 till S. inbetalade beloppet 4 000 kronor. Något som helst tvång för klaganden att erlägga detta belopp syntes icke ha förelegat. Om förfrågan beträffande denna betalning gjorts hos personalkonsulentexpeditionen, skulle klaganden bestämt avrättats från att verkställa densamma.

Generalpoststyrelsen förklarar sig i sitt nu över motionen avgivna yttrande vidhålla sin i yttrandet till Kungl. Maj:t hävdade uppfattning, att något ekonomiskt ansvar i anledning av det inträffade icke kan åvila postverket. I varje fall måste så vara förhållandet med tillämpning av sedvanliga bedömningsgrunder. Men även en bedömning ur ren billighetssynpunkt leder, om samtliga föreliggande omständigheter beaktas, enligt styrelsens uppfattning till samma resultat.

Statskontoret anser, att ett tillmötesgående av motionärens hemställan kan medföra svårbedömbara konsekvenser och uttalar den meningen att motionen ej synes böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet. Enligt utskottets mening föreligger inte tillräckliga skäl för att staten skulle träda hjälpande emellan i förevarande fall på sätt i motionen

yrkats. Utskottet får fördenskull, under hänvisning jämväl till vad generalpoststyrelsen i ärendet anfört, hemställa,

att motionen II: 454 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 november 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit
från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Axel Johannes Andersson, Thun, Pålsson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bertil Petersson, Nils Theodor Larsson, Herbert Larsson, Edström och Kaijser; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Akerström, Pettersson i Degerfors, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herrar Hansson i Skegrie, Almgren, Nihlfors, Gustafsson i Skellefteå och Källenius.